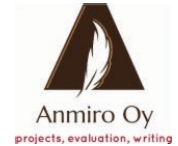

TYÖKALU VERKKOSISÄLLÖN KRIITTISEEN ARVIOINTIIN

TAVOITTEET

Tavoitteena on, että opiskelija pystyy arvioimaan kattavasti eri verkkosivustojen sisällön luotettavuutta. Oppilas osaa tarkistaa tiedon oikeellisuuden ja vertailla eri tietolähteitä keskenään.

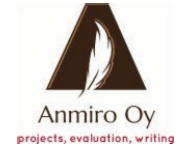
JOHDANTO

Sosiaalisen median sisällön kriittiseen arviointiin kuuluu sen tarkastelu oikeudenmukaisella, puolueettomalla ja perusteellisella tavalla. Seuraavassa on muutamia vaiheita, joita voit noudattaa:

- Tarkista lähde: Tarkista tietolähteen uskottavuus. Onko kyseessä hyvämaineinen uutistoimisto tai henkilö, jolla on asiantuntemusta aiheesta?
- Tarkista tarkkuus: Etsi todisteita sisällön väitteiden tueksi. Onko niiden tueksi käytetty luotettavia lähteitä?
- Mieti asiayhteyttä: Mieti, missä yhteydessä tietoa jaetaan. Esitetäänkö se oikeudenmukaisesti ja tasapainoisesti vai onko se puolueellista tai sensaatiohakuista?
- Etsi useita näkökulmia: Etsi erilaisia näkökulmia asiaan. Tämä voi auttaa sinua saamaan monipuolisemman käsityksen asiasta.
- Varo tunteisiin vetoamista: Varo sisältöä, jossa käytetään tunnevetoomuksia manipuloidaksesi tai suostutellaksesi sinua.

Näitä ohjeita noudattamalla voit arvioida sosiaalisen median sisältöä kriittisemmin ja tehdä tietoon perustuvia päätöksiä siitä, mihin uskot ja mitä jaat.

TYÖKALU VERKKOSISÄLLÖN KRIITTISEEN ARVIOINTIIN

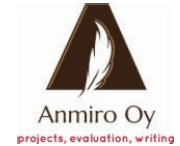

Voit tunnistaa sosiaalisen median disinformaation monin tavoin:

- Tarkista lähde: Etsi tietoa näkemäsi sisällön lähteestä. Onko se peräisin hyvämaineiselta uutisorganisaatiolta tai tunnetulta aiheen asiantuntijalta? Vai onko se peräisin tuntemattomalta verkkosivustolta tai henkilöltä, jolla ei ole valtuuksia?
- Tarkista tiedot: Käytä uskottavia faktantarkistuslähteitä, kuten Snopes tai Factcheck.org, tietojen tarkistamiseen. Älä luota vain yhteen lähteeseen, vaan yritä löytää useita lähteitä, jotka vahvistavat tai kumoavat tiedot.
- Mieti asiayhteyttä: Kiinnitä huomiota asiayhteyteen, jossa tiedot esitetään. Esitetäänkö se tasapainoisesti ja objektiivisesti vai onko se puolueellista tai sensaatiohakuista?
- Etsi todisteita: Harhaanjohtavasta informaatiosta puuttuu usein näyttöä väitteidensä tueksi. Etsi lähteitä ja viittauksia, jotka tukevat tietoja.
- Varo tunteisiin vetoamista: Usein vääränlainen informaatio käyttää tunteisiin vetoavia vetoamuksia ihmisten mielipiteiden ja reaktioiden manipuloinniseksi. Suhtaudu kriittisesti sisältöön, jossa yritetään vedota tunteisiin ilman loogisia perusteluja tai todisteita.
- Tarkista päivämäärä: Varmista, että tiedot ovat ajankohtaisia ja merkityksellisiä. Vanhentunutta tietoa tai tietoa, jota ei enää voida soveltaa, saatetaan edelleen levittää ikään kuin se olisi ajankohtaista.

Seuraamalla näitä ohjeita voit auttaa tunnistamaan sosiaalisessa mediassa esiintyvän väärän tiedon ja suojautua harhaanjohtamiselta. Mitä eroja on disinformaation ja väärän tiedon välillä?

TYÖKALU VERKKOSISÄLLÖN KRIITTISEEN ARVIOINTIIN

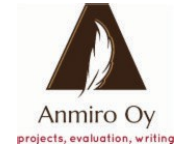

Desinformaatio ja harhaanjohtava tieto ovat molemmat väärän tai harhaanjohtavan tiedon muotoja. Näiden kahden termin välillä on kuitenkin joitakin keskeisiä eroja:

- **Tarkoitus:** Harhaanjohtavaa tietoa levitetään tyypillisesti tarkoituksellisesti, ja sen tarkoituksena on ihmisten harhauttaminen tai manipulointi. Väärinformaatiota taas saatetaan levittää tahattomasti, koska ei tunneta tai ymmärretä tosiasioita.
- **Lähde:** Disinformaatiota levittävät usein hallitukset, poliittiset järjestöt tai muut ryhmät, joilla on agenda edistää. Väärinformaatiota taas voi tulla monista eri lähteistä, myös yksilöiltä, jotka saattavat olla väärässä tiedossa tai tietämättömiä tosiasioista.
- **Vaikutus:** Harhaanjohtava informaatio on usein tehokkaampi keino manipuloida yleistä mielipidettä, koska sen levittämisellä on yleensä tietty tavoite. Väärinformaatio taas voi olla vain väärin tietojen tahatonta levittämistä.

Kaiken kaikkiaan sekä disinformaatiolla että väärillä tiedoilla voi olla vakavia seurauksia, sillä ne voivat johtaa väärän tai vääränlaisen tiedon leviämiseen, joka voi muokata yleistä mielipidettä ja päätöksentekoa. On tärkeää olla varovainen ja arvioida kriittisesti kohtaamiamme tietoja sekä etsiä luotettavia tietolähteitä varmistaaksemme, että meillä on selkeä käsitys tosiasioista.

TYÖKALU VERKKOSISÄLLÖN KRIITTISEEN ARVIOINTIIN

Deepfake on eräänlainen tekoälyyn perustuva videon manipulointi, jossa käytetään koneoppimisalgoritmeja syntetisoimaan aidon näköisiä tai kuulostavia kuvia, ääntä tai videota. Siinä luodaan synteettinen versio media-aineistosta, kuten videosta tai äänitallenteesta, käyttämällä koneoppimismallia, joka on koulutettu suurella todellisten esimerkkien tietokokonaisuudella.

Deepfake-teknologiaa voidaan käyttää monenlaisiin tarkoituksiin, kuten realistisen näköisten videoiden luomiseen viihdyttämistä tai markkinointia varten tai häijympiin tarkoituksiin, kuten väärän tiedon levittämiseen tai yleisen mielipiteen manipulointiin. Deepfake-teknologia on herättänyt huomattavaa huolta sen väärinkäyttöpotentiaalista, sillä sen avulla voidaan luoda vakuuttavia mutta valheellisia videoita, joita voidaan mahdollisesti käyttää ihmisten pettämiseen tai harhaanjohtamiseen.

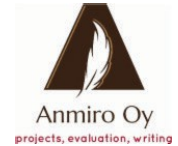
Myös deepfake-teknologian eettiset vaikutukset herättävät huolta, sillä sen avulla voidaan luoda videoita, joissa ihmiset sanovat tai tekevät asioita, joita he eivät koskaan sanoneet tai tehneet. Jotkut asiantuntijat ovat vaatineet lisää sääntelyä ja valvontaa deepfake-teknologian väärinkäytön estämiseksi.

TOIMINNAN KUVAUS

Sosiaalisessa mediassa ja erilaisissa verkkoympäristöissä törmää monenlaiseen mediasisältöön, jonka luotettavuutta voi olla haastavaa arvioida. Oheinen työkalu auttaa sinua tarkastelemaan kriittisesti verkko- ja sosiaalisen median tekstejä ja pohtimaan syvällisemmin sisällön luotettavuutta.

Työkalu soveltuu erityisesti erilaisten tietoa tarjoavien verkkosisältöjen tarkasteluun. Tällaisia voivat olla esimerkiksi blogikirjoitukset, verkkoartikkelit, Instagram- tai Facebook-postaukset.

TYÖKALU VERKKOSISÄLLÖN KRIITTISEEN ARVIOINTIIN

OHJEET TOIMINNAN TOTEUTTAMISESTA

Materiaalit:

- Video (kesto 4 minuuttia)
- Harjoitus (12 kysymystä)
- Arviointilomake
- Ohjeet (tämä asiakirja)

Vaiheet:

- Aloita katsomalla video
- Oppilas valitsee haluamansa verkkosivun
- Opiskelija vastaa kysymyksiin
- Vastaukset arvioidaan arviointilomakkeella
- Keskustelu opiskelijoiden havainnoista

Viitteet / kirjallisuusluettelo

(ei vielä valmis)

Aineistoa varten on saatu ideoita

[ARONI-hankkeessa tuotettua työskentelydokumenttia \(2019\)](#). [Mediakasvatusseura ry](#) ja [Critical-hanke \(2022\)](#).